

kan have forandret dette Standpunkt. Fra det Dieblif af, vi maa anse det for givet, at et Jastlandsforsvar ikke længere har nogen Chance for sig, tror jeg, at Tiden er kommen til paany at drage dette Spørgsmaal frem og til at faae det afgjort i den Retning, at Flaaden, som naturligt er for et Land, der i saa betydelig Grad som vort er et Oland, maa anses som vort vigtigste Værn. Jeg tror, at en Afgjørelse i denne Retning vil være den naturlige, og jeg vil sige til, at en Afgjørelse maa finde Sted, thi ogsaa her gjælder det, at enhver Splittelse af vore Kræfter vil komme til at svække disse i en Grad, der langtfra opveies ved de Fordele, som Forsøget paa en Konfurance saavel tillands som tilvands med de store militære Magter kunde bringe. Det tredje Punkt, jeg her vil tillade mig at fremhæve, er dette, at jeg anser det for at være nødvendigt, at vi blive klare med os selv i Henseende til Spørgsmaalet om Kjøbenhavns Befæstning. Jeg kan ikke negte, at det stiller sig saaledes for mig, at vi definitivt maa opgive Kjøbenhavns Befæstning. Naar man spørger, af hvilken Grund man med saa stor Styrke har fordret Kjøbenhavn befæstet, har den væsentligt været den, at vi ved en saadan Befæstning skulde kunne sikkre os imod en Overrumpling uden Varsel. Det er muligt, at en saadan kan finde Sted; men jeg vil da ogsaa strax sige, at den kun er tænkelig fra en eneste Magts Side. Der findes efter min Mening kun een Magt, der kan være os farlig derved, at den er istand til at udføre en Overrumpling af Sjælland uden noget Varsel eller i alt Fald med et forholdsviis meget kort Varsel. Jeg tror ikke, at fjernere liggende Magter i Europa ville være istand til en saadan Overrumpling; naturligvis ville de være istand til at forsøge paa at udføre en Landgang paa Sjælland, men de ville ikke kunne udføre den som en ren og bar Overrumpling. Naar der altsaa her kun er Tale om en eneste Magt, reiser sig atter det Spørgsmaal, om det er rigtigt og tjenligt fremdeles at basere vort Forsvarsvæsen paa Tanken om et fjendeligt Forhold til denne Magt? Er det rigtigt, er det tjenligt for det danske Rige, at det Forhold, som for Diebliffet finder Sted, fremdeles bevarer? Jeg tror det ikke; jeg tror, vi maa søge at bygge vort Forsvar paa en saadan Maade, at vi derved gaa ud fra et forandret Forhold til vor Nabomagt mod Syd. (Køfd: Forandre Signalerne!) — Stikford byrder jeg mig aldeles intet om; jeg tror, at de Spørgsmaal, der her foreligger til Overveelse, ere for alvorlige, til at de kunne feies tilside med et blot og bart Stikford. — Naar jeg altsaa opfatter Kjøbenhavns Befæstning som væsentlig rettet imod en enkelt Magt, er dette alene et Hensyn, som gjør mig meget betænkelig derved. Naar jeg derefter ser hen til Kjøbenhavns Betydning for vort Land, er det mig ogsaa indlysende, at de Grunde, som derfra ere hentede for Kjøben-

havns Befæstning, i væsentlige Punkter ikke holde Stik. Allerførst maa jeg nævne, at Kjøbenhavn som Residensstad paa ingen Maade egner sig til at være en Fæstning. I det Dieblif, at Kjøbenhavn som Fæstning trues af et Angreb, kan jeg ikke være i Tvivl om, at det første Skridt vil være, at man flytter Residensen. Jeg tror ikke, at man vilde bibeholde Regjeringens Sæde i en indesluttet By, og i alt Fald vilde det være meget lidet heldigt, om det hele Regjeringsmaskineri blev sat ud af Forbindelsen med det øvrige Land. Jeg tror derfor ogsaa, at Regjeringens Sæde er heldigt anbragt i en aaben By, som ikke paa den Maade er udsat for at blive stilt fra det øvrige Land. Det andet Hensyn for mig til at være imod Kjøbenhavns Befæstning er det, at jeg paa ingen Maade tror, at det svarer til Byens Betydning som Handelsstad fremdeles at bibeholde den som Led i en Befæstning, og mit tredje Hensyn er dette, at Kjøbenhavn er Oplagsstedet for Hærens og Flaadens Beholdninger; til dette Hensyn skal jeg senere tillade mig at komme tilbage. — Jeg kommer nu til det næste Hovedpunkt, hvorpaa jeg vil gjøre opmærksom. Dersom man ved Overveelsen af, hvilket af de to Værn man skal tillægge Fortinet, skulde komme til, at vælge Landforsvaret som det vigtigste, erkjender jeg villigt, at et Landforsvar forudsætter en Befæstning, et Støttepunkt for Hæren paa det ene eller paa det andet Sted. Naar jeg altsaa gaar ud fra, at en Befæstning om Kjøbenhavn ikke er tilraadelig, vil det være paa Tiden at spørge om, paa hvilket Punkt da et saadant Støttepunkt burde findes. Man har, da den ærede sidste Taler havde Ordet, nævnt Helsingør og de Planer, som knyttede sig dertil, kjendes jo af Alle, men jeg vil dog udtale, at det er indlysende, at en Anlæg ved Sundets snævraste Punkt forudsætter et sikkert politisk Forhold til Grenboen paa den anden Side. Jeg kommer af de her nævnte Hensyn tilbage til, at der ved Overveelsen af vort Forsvarsvæsen i Almindelighed naturligvis maa stilles det Spørgsmaal til den høie Regjering: Hvorledes er vort Forhold til den og til den Magt, hvorledes staa vi i politisk Forstand? Jeg skal minde om, at da vi forrige Gang havde den store Forhandling om vort Forsvarsvæsen, nemlig i 1858, gik netop en saadan Meddelelse jevnside med Forhandlingen. Den Gang havde man fra Regjeringens Side i et hemmeligt Møde faaet udførlige Meddelelser om vor hele politiske Stilling, og jeg tror, at en saadan Meddelelse fra Regjeringens Side ogsaa nu maa forudsættes som nødvendig. Jeg har allerede paapeget de to Punkter, hvor det forekommer mig at komme indlysende frem, at vi maa vide, om vi have Venner eller Fjender til Øst og til Vest; derefter maa vi indrette vort Forsvar. — Naar Spørgsmaalet dernæst bliver om Forsvaret ligeoverfor andre Magter i Europa, navnlig ligeoverfor saadanne Magter, der komme til os ad Søveien med en stærk Flaade,